

GÜNÜMÜZ GENÇLİĞİNİN GELECEK BEKLENTİLERİ

Haluk YAVUZER, İlkay DEMİR, Filiz MEŞECİ, Çare SERTELİN(*)

ÖZET

Bu araştırma, günümüz lise ve üniversite gençliğinin geleceğe ilişkin beklentilerinin saptanması amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini İstanbul ilindeki çeşitli liselerde öğrenim gören ve seçkisiz örnekleme yöntemiyle seçilen 601 lise öğrencisi ve İstanbul Üniversitesinin çeşitli fakültelerinde öğrenim gören ve seçkisiz örnekleme yöntemiyle seçilen 391 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Öğrencilerin beklentileri araştırmacılar tarafından hazırlanan bir envanterle saptanmıştır. Veriler SPSS (11.5) kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, lise ve üniversite öğrencilerinin gelecek beklentileri; mesleki başarı, evlilik, ekonomik kazanç ve toplumsal saygınlık alanlarında yoğunlaşmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Gençlik, Gelecek Beklentileri, Bireysel Beklentiler, Toplumsal Beklentiler.

ABSTRACT

Research was conducted to determine the future expectations of high school and undergraduate students. The participants were 601 students attending various high schools in İstanbul and 391 students attending various faculties of İstanbul University. Future expectations of the students were determined via an inventory developed by the researchers. Data was analyzed by SPSS (11.5). The results of the study revealed that, future expectations of high school and undergraduate students were accumulated on occupational achievement, marriage, economical income and social respectability.

Key Words: Youth, Future Expectations, Individual Expectations, Social Expectations

---

GİRİŞ

Gençlik; biyolojik, psikolojik ve sosyal açıdan bir gelişme ve olgunlaşmanın yer aldığı, yoğun arayışların, yeni deneyimlerin, kimlik kazanma ve bağımsızlığı elde etme çabalarının yaşandığı çocukluktan yetişkinliğe geçiş dönemidir (Yavuzer, 1998).

Toplumların gelişimi ve değişiminin temel yapı taşları olarak görülen gençlerin geleceğe ilişkin beklentileri ve bu beklentilerin gerçekleşmesine yönelik umutları hem onların ruh sağlığı ve kendilerinden-yaşamlarından hoşnut olma düzeylerini etkileyebilmekte, hem de toplumun değişimini ve bu değişimin yönünü belirleyebilmektedir.

Bireylerin yaşam beklentileri toplumdan yalıtılmış bir biçimde ortaya çıkmamaktadır. Bu yaşam hedefleri, diğer bireylerin beklentileriyle örülmüş bir çevrenin ürünü olarak görülebilir. Araştırmacılar, gençlerin yaşam beklentileri üzerinde toplumsal örüntüler ve diğer bireylerin etkilerinin araştırılmasını sıklıkla önermektedir. Özellikle erken dönem sosyalleşme süreçleri, sosyalleşmede içinde bulunulan çevre ve etkileşime girilen diğer bireyler, bu hedeflerin belirlenmesinde etkilidir. Kültürel normlar ve bu normların taşıyıcıları olan yazılı ve görsel basın da istenen ve normal olan gelişimsel hedeflerin neler olabileceğini belirleyerek, gençlerin gelecek beklentileri için bir kriter oluşturmaktadır (Greene, 1990; Phinnev ve ark. 2001; Smith ve Stones, 1999; Kuebli ve ark., 1998).

Gençlerin çocukluk döneminden itibaren hedef ve beklentilerine ilişkin aldıkları ödül-cezalar ve yetişkinlerin gençlerden beklentileri; gençlerin hedeflerini belirlemelerinde önemli bir güdüleyici ortam yaratmaktadır (Hokoda ve Fincham, 1995; Meece, 1991; Dodge, 1986). Diğer yandan gencin çevresinde başarının nasıl tanımlandığı, hangi hedeflerin pekiştirilip hangilerinin pekiştirilmediği de gençlerin beklentilerini şekillendirmelerinde etkilidir. Tüm bunlar da göstermektedir ki öncelikle ailenin ve okulun, ardından çevrenin ve en genel anlamda toplumun gence verdiği tepkiler ve vurguladığı değerler, gencin yaşam beklentilerini etkilemektedir. Ebeveynler ve diğer aile üyeleri gençlerin gelecek beklentilerini model olma, doğrudan beklentilerini aktarma, başarı için kriterler oluşturma yoluyla etkilemektedir (McCabe ve Barnett, 1999, Akt.: McCabe ve ark., 2000). Ayrıca, öğretmenler ve akran grupları da gençlerin gelecek beklentilerini şekillendirmelerine etki eden önemli faktörlerdendir. Sonuç olarak, yetişkinlerin genel anlamda yaşama ilişkin değerleri gençleri etkilemekte ve gençler hedeflerini belirlerken yetişkinlerin değerlerini örnek almaktadır (Giyvin, 2001).

Kültürlerarası çalışmalar göstermektedir ki, ergenlerin gelecekle ilgili beklentileri 3 başlıkta yoğunlaşmaktadır: Kariyer, aile ve romantik ilişkiler (Greene, 1986; Moore, 2003). McCabe ve ark. (2000)'nın gerçekleştirdiği

araştırmada da, gençlerin geleceğe ilişkin en önemli beklentilerinin romantik ilişkiler geliştirmekten çok, iyi bir meslek sahibi olmak olduğu bulunmuştur. Diğer yandan ergenlerin asıl üzerinde durdukları nokta temel olarak eğitim ve kariyer olmaktadır. Bunun nedeni ise kimlik kazanımının ergenlik döneminin odak noktası, yakın duygusal ilişkilerin ise, ilk yetişkinlik döneminin odak noktası olmasıdır (Erikson, 1964; Akt.: McCabe ve ark. , 2000).

Farklı kültürlerdeki araştırmaların yanı sıra, ülkemizde de gençlerin gelecek beklentilerine ilişkin araştırmalar bulunmaktadır. Gönüllü (2003)'nün Sivas ilinde yaptığı araştırmanın sonuçlarına göre, lise öğrencilerinin geleceğe yönelik en önemli beklentileri işlerinde başarılı ve tanınan bireyler olmalarıdır. İkinci en önemli beklenti huzurlu bir yaşam sürme ve üçüncü en önemli beklenti zengin olma olarak bulunmuştur. Gelecekte umutlu olup olmadıkları sorusuna ise, gençlerin % 77'si olumlu yanıtlar vermiştir.

Konrad Adanuear Vakfı (1999)'nın yaptığı araştırmada, Türkiye'deki genç bireylerin hayatını anlamlı kılan şeyler arasında, toplumsal değerlerin üçüncü sırada geldiği bulunmuştur. "İdealler uğruna mücadele" ve "Bir eser bırakma" ise gençlerin beklentilerinin % 15'ini oluşturmaktadır.

İmamoğlu ve Karakitapoğlu (1999)'nun Rokeach Değer Envanterini kullanarak 1970 ve 1990'lardaki üniversite gençliğini karşılaştırmak amacıyla gerçekleştirdiği çalışmada, 70'lerden 90'lara gelindiğinde; kendine saygı, kurtuluş gibi amaç-değerlere verilen önemin artmasına karşılık, barış içinde bir dünya ve eşitlik gibi amaç-değerlere verilen önemin azaldığı bulunmuştur. Ayrıca gençlerin bireysel yönelimleri incelendiğinde sırasıyla özerk olmayı, kendini geliştirmeyi ve çevreleriyle olumlu ilişkiler kurmayı önemsedikleri bulunmuştur.

Bahsedilen araştırmaya paralel sonuçlar, Gazi Üniversitesi (2003) tarafından gerçekleştirilen araştırmada da ortaya çıkmıştır. Bu çalışma sonuçlarına göre gençler, kendileri ile barışık olmayı ve çevrelerindeki bireylerle olumlu ilişkiler kurmayı; insanlık ve ulus için çalışmaya tercih etmektedir. Ayrıca üniversite gençliğinin %14.7'si gelecekte çok az umutlu olduklarını ifade etmekte, %75'i ise çalışmak ve yaşamak üzere başka bir ülkeye gitmeyi düşünmektedir.

Armağan (2004)'ın gençler için mutluluğun kaynağının neler olduğunu araştırdığı çalışmasında; 1979 yılında gençlerin %21.02'sinin sevgi, %18.20'sinin özgürlük, ve %17.83'ünün meslek-iş alanlarını mutluluk kaynağı olarak görürken; 2002 yılına gelindiğinde gençlerin % 20'sinin para, %19'unun sevgi ve %18'inin meslek alanlarını mutluluk kaynağı olarak gördüğü bulunmuştur.

Bahsedilen bu çalışmalar, ülkemizde gençlerin beklentilerini belirlemek üzere yapılan çalışmaların önemini ve sayıca yetersizliğini ortaya koymaktadır. Geleceği teslim ettiğimiz genç kuşağın, öncelikle toplumsal sorumluluklarının bilincinde olması ve bireysel geleceklerinin yanı sıra toplumsal geleceğe ilişkin bir vizyonlarının da olması beklenmektedir. Bireylerin yaşam beklentileri, onların ileride nasıl kişiler olacaklarını da ortaya koymaktadır bu nedenle gençlerin gelecek yönelimlerini inceleyerek, onların bireysel ve toplumsal beklentilerini saptamak bu çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır.

YÖNTEM

Örneklem

Araştırmanın örneklemini İstanbul Üniversitesi Eğitim Fakültesi (% 26.34, N: 103), Edebiyat Fakültesi (% 23.53, N: 92), İktisat Fakültesi (% 25.57, N: 100) ve Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksek Okulunda (% 24.56, N: 96) öğrenim gören 213 kadın (% 54.54) ve 178 erkek (% 45.46) olmak üzere toplam 391 üniversite öğrencisi (yaş ortalaması: 21.37) ve Vefa Anadolu Lisesi (% 29.8, N: 179), Cibali Lisesi (% 32.3, N:194), Kandilli Kız Lisesi (% 11.1, N: 67), Kaşgarlı Mahmut Lisesi (% 9, N: 54) ve Semiha Şakir Lisesinde (% 17.8, N: 107) öğrenim gören, 288 kadın (% 47.9) ve 313 erkek (% 52.1) olmak üzere toplam 601 lise öğrencisi (yaş ortalaması: 16..35) oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada; öğrencilerin yaş, cinsiyet, öğrenim gördükleri bölüm ve öğrenim gördükleri lise gibi demografik özelliklerini saptamaya yönelik lise ve üniversite öğrencileri için ayrı birer anket formu ve geleceğe ilişkin beklentilerini saptamaya yönelik bir envanter kullanılmıştır. Öğrencilerin geleceğe yönelik beklentilerini saptamak amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanan envanter 23 ifadeden oluşmaktadır. Bu ifadelerin 16'sı gençlerin geleceğe ilişkin bireysel beklentilerini, 7'si ise gençlerin geleceğe ilişkin toplumsal beklentilerini içermektedir. Öğrencilerden, bu beklentileri içeren ifadelerden kendileri için taşıdığı önemin yoğunluğuna göre 5 tanesini işaretlemeleri istenmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada lise ve üniversite öğrencilerinin geleceğe ilişkin beklentilerinin hangi alanlarda yoğunlaştığını belirlemek amacıyla verilen yanıtların frekans ve yüzdelikleri hesaplanmış, ardından bireysel beklentiler ve toplumsal beklentiler ayrı olarak ele alınarak değerlendirilmiştir. Verilerin analizinde SPSS 11.5 programı kullanılmıştır.

BULGULAR

Üniversite öğrencilerinin geleceğe ilişkin beklentilerinin frekans ve yüzdelik dağılımları Tablo 1'de sunulmuştur. Buna göre öğrencilerin geleceğe ilişkin beklentilerinin en fazla yoğunlaştığı alanlar; sevilen bir mesleğin yapılması ve mesleki başarı (%.60.4), mutlu bir evlilik yapmak (% 39.2), ekonomik kazanç (% 37), toplumsal saygınlık (% 34.3), daha demokratik bir toplum (% 32.5) ve iyi bir ebeveyn olmak (% 32) olarak sıralanmaktadır.

Tablo 1: Üniversite Öğrencilerinin Geleceğe Yönelik Beklentilerine İlişkin Frekans ve Yüzdelik Dağılımlar.

BEKLENTİLER	N	%
1-sevdiğim bir mesleği yapmak ve mesleğimde başarılı olmak isterim	247	60.4
2-mutlu bir evlilik yapmak, iyi bir eş olmak isterim	173	39.2
3-iyi para kazanmak, ekonomik açıdan iyi bir konuma ulaşmak isterim	145	37
4-toplumda saygınlığı olan bir kişi olmak isterim	134	34.3
5-daha demokratik bir toplumda yaşamak isterim	128	32.5
6-iyi bir ebeveyn olmak isterim	125	32
7-insanların birbirine daha fazla saygı duyduğu bir toplumda yaşamak	104	26.5
8-eğitim sisteminin daha nitelikli olmasını isterim	92	23.6
9-fiziksel açıdan güçlü ve sağlıklı olmak isterim	87	22.4
10-macera dolu ve farklı bir yaşam isterim	78	20
11-dininin gereklerini yerine getirmek isterim	77	20
12-başkalarının sevgisini kazanmak isterim	67	17.1
13-çok para kazanmak yerine topluma yararlı bir kişi olmak isterim	67	17.1
14-ülkeme ve topluma yararlı bir vatandaş olmak isterim	67	17.1
15-anlamlı bir yaşam felsefesi geliştirebilmek isterim	63	16.1
16-farklı bir ülkede yaşamak isterim	61	15.8
17-olgun ve gereken uyumu sağlamış bir birey olmak isterim	60	15.4
18-hobilerime daha fazla zaman ayırmak isterim	52	13.6
19-sosyal hizmetlerden daha fazla kişinin yararlanabilmesini isterim	51	13
20-insanların çevre konusunda daha duyarlı olmalarını isterim	22	5.7
21-çok fazla çalışmadan hedeflerime ulaşabilmek isterim	16	4.2
22-ailemden ayrı ve bağımsız bir yaşamı kurup sürdürebilmek isterim	16	4
23-karşı cinsle daha yakın ve özel ilişkiler kurmak isterim	14	3.6

Öğrencilerin toplumsal beklentileri (Bknz. Tablo 1: 5., 7., 8., 13., 14., 19. ve 20. sıradaki ifadeler) incelendiğinde, beklentilerin en fazla yoğunlaştığı alanların; daha demokratik bir toplum (% 32.5), insanların birbirine daha fazla saygı duyduğu bir toplum (% 26.5), eğitim sisteminin daha nitelikli olması (% 23.6), yüksek kazanç yerine topluma faydalı olmak ve ülkeye-topluma yararlı bir vatandaş olmak (% 17.1), sosyal hizmetlerden daha fazla kişinin faydalanması (% 13) ve insanların çevre konusunda daha duyarlı olmaları (% 5.7) olduğu bulunmuştur.

Öğrencilerin bireysel beklentileri (Bknz. Tablo 1: 1., 2., 3., 4., 6., 9., 10., 11., 12., 15., 16., 17., 18., 21., 22 ve 23. sıradaki ifadeler) incelendiğinde ise, beklentilerin en fazla yoğunlaştığı alanların; sevilen bir mesleğin yapılması ve mesleki başarı (% 60.4), mutlu bir evlilik yapmak (% 39.2), ekonomik kazanç (% 37), toplumsal saygınlık (% 34.3), iyi bir ebeveyn olmak (% 32), fiziksel güç ve sağlık (% 22.4), macera dolu ve farklı bir yaşam (% 20), dinin gereklerini yerine getirme (% 20), başkalarının sevgisini kazanmak (% 17.1), anlamlı bir yaşam felsefesi geliştirmek (%16.1), farklı bir ülkede yaşamak (%15.8) v.b. olduğu görülmektedir.

Lise öğrencilerinin geleceğe ilişkin beklentilerinin frekans ve yüzdelik dağılımları Tablo 2'de sunulmuştur. Buna göre öğrenilerin geleceğe ilişkin beklentilerinin en fazla yoğunlaştığı alanlar; sevilen bir mesleğin yapılması ve mesleki başarı (% 82.7), ekonomik kazanç (% 52.2), mutlu bir evlilik (%43.9), fiziksel güç ve sağlık (% 32.9), toplumsal saygınlık (% 30.8) olarak sıralanmaktadır.

Öğrencilerin toplumsal beklentileri (Bknz. Tablo 2: 9., 11., 14., 15., 19., 22. ve 23. sıradaki ifadeler) incelendiğinde, beklentilerin en fazla yoğunlaştığı alanların; insanların birbirine daha fazla saygı duyduğu bir toplum (% 22.6), ülkeye ve topluma yararlı bir vatandaş olmak (% 18), eğitim sisteminin daha nitelikli olması (% 12.8), daha demokratik bir toplum (%11.8), yüksek kazanç yerine topluma yararlı olmak (% 11), çevreye duyarlılığın artması (% 4), sosyal hizmetlerden daha fazla kişinin yararlanabilmesi (% 3.5) olarak bulunmuştur.

Öğrencilerin bireysel beklentileri (Bknz. Tablo 2: 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 10., 12., 13., 16., 17., 18., 20. ve 21. sıradaki ifadeler) incelendiğinde ise, beklentilerin en fazla yoğunlaştığı alanların; sevilen bir mesleğin yapılması ve mesleki başarı (% 82.7), ekonomik kazanç (% 52.2), mutlu bir evlilik (% 43.9), fiziksel güç ve sağlık (% 32.9), toplumsal saygınlık (% 30.8), başkalarının sevgisini kazanma (% 25.3), iyi bir ebeveyn olma (% 24.3), dinin gereklerini yerine getirme (% 22.8), macera dolu farklı bir yaşam (% 22), hobilere daha fazla zaman ayırma (% 17.1), karşı cinsle yakın ve özel ilişkiler kurma (% 12.9) v.b. olarak sıralandığı ve bu sıralamanın lise öğrencilerinin genel gelecek beklentileri sıralamalarıyla çok büyük oranlarda örtüştüğü bulunmuştur.

Tablo 2: Lise Öğrencilerinin Geleceğe Yönelik Beklentilerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler Dağılımları.

BEKLENTİLER	N	%
1-sevdiğim bir mesleği yapmak ve mesleğimde başarılı olmak isterim	497	82.7
2-iyi para kazanmak, ekonomik açıdan iyi bir konuma ulaşmak	314	52.2
3-mutlu bir evlilik yapmak, iyi bir eş olmak isterim	264	43.9
4-fiziksel açıdan güçlü ve sağlıklı olmak isterim	198	32.9
5-toplumda saygınlığı olan bir kişi olmak isterim	185	30.8
6-başkalarının sevgisini kazanmak isterim	152	25.3
7-iyi bir ebeveyn olmak isterim	146	24.3
8-dininin gereklerini yerine getirmek isterim	137	22.8
9-insanların birbirine daha fazla saygı duyduğu bir toplumda	136	22.6
10-macera dolu ve farklı bir yaşam isterim	132	22
11-ülkeme ve topluma yararlı bir vatandaş olmak isterim	108	18
12-hobilerime daha fazla zaman ayırmak isterim	103	17.1
13-karşı cinsle daha yakın ve özel ilişkiler kurmak isterim	78	12.9
14-eğitim sisteminin daha nitelikli olmasını isterim	77	12.8
15-daha demokratik bir toplumda yaşamak isterim	71	11.8
16-ailemden ayrı ve bağımsız bir yaşamı kurup sürdürebilmek isterim	71	11.8
17-farklı bir ülkede yaşamak isterim	71	11.8
18-olgun ve gereken uyumu sağlamış bir birey olmak isterim	66	11
19-çok para kazanmak yerine topluma yararlı bir kişi olmak isterim	66	11
20-anlamlı bir yaşam felsefesi geliştirebilmek isterim	53	8.8
21-çok fazla çalışmadan hedeflerime ulaşabilmek isterim	49	8.2
22-insanların çevre konusunda daha duyarlı olmalarını isterim	24	4
23-sosyal hizmetlerden daha fazla kişinin yararlanabilmesini isterim	21	3.5

TARTIŞMA

Araştırmadan elde edilen sonuçlar incelendiğinde, genel olarak lise ve üniversite öğrencilerinin ilk sıralardaki hedeflerinin benzerlik gösterdiği görülmektedir. Bu sonuçlara göre öğrencilerin beklentileri; meslek, evlilik, ekonomik kazanç ve toplumsal saygınlık olarak sıralanmaktadır.

Günümüzde pek çok toplumda evlilik, iyi bir meslek, maddi refah gibi hususlar bağımsızlığın ve yetişkinliğin sembolü olmaları ve yüksek sosyo-ekonomik statünün ifadesi olmaları nedeniyle gençlerin en önemli beklentilerini oluşturmaktadır. Yani gençlik dönemindeki beklentilerin normatif bir karakteri olduğundan söz edilebilmektedir (Moore, 2003).

Yukarıda sayılan benzerliklerin yanı sıra, lise ve üniversite öğrencileri arasında bazı farklılıklar da göze çarpmaktadır. Lise öğrencileri karşı cinsle yakın ve özel ilişkiler geliştirmeyi ve aileden ayrı ve bağımsız bir yaşam kurup sürdürebilmeyi üniversite öğrencilerine göre daha önemli bir gelecek beklentisi olarak belirtirken, üniversite öğrencileri yaşam felsefesi geliştirebilmeyi daha önemli bir beklenti olarak değerlendirmişlerdir. Ayrıca üniversite öğrencilerinin, toplumsal beklentileri, lise öğrencilerine göre daha üst sıralarda tercih ettikleri görülmektedir.

Bireylerin beklentileri, içinde buldukları gelişim dönemlerine göre farklılık göstermektedir. Ergenlik döneminin ortalarını ifade eden orta öğrenim çağındaki bireyler için, bağımsızlığa ve bireysel kimliğe yönelik arayışların bir sonucu olarak kimlik kazanımını, aileden bağımsızlaşmayı, karşı cinsle ilişkileri v.b içeren bireysel beklentiler önem taşımaktayken, son ergenlik dönemindeki yüksek öğrenim gençleri için aldıkları eğitimin niteliğine de paralel olarak; sosyal konular, yaşam felsefesi, toplumsal sorunlar önem kazanmaya başlamaktadır. Araştırmada, yükseköğrenime devam eden gençlerin toplumsal beklentilere, ortaöğrenime devam eden gençlerden daha fazla yer ayırdıkları görüldü de; her iki grubun gelecek tasarımlarında da toplumsal beklentilerin düşük sıralarda yer bulduğu ortaya çıkmaktadır.

Ergenlik döneminde kimlik kazanımı ve bağımsızlaşma-bireyselleşme süreçlerinin bir sonucu olarak, ergenlerin yaşam hedeflerinin birey-merkezli olabilmesine karşın, zamanla daha gerçekçi ve toplumsal bir hale gelebilmektedir (Brown, 1996). Jung (1933)'a göre de, bireyler yaşamlarının farklı dönemlerinde farklı beklentiler içinde olmaktadır. Ona göre yaşamın ilk döneminde bireysel hedefler ve bu hedeflerin doyurulması önem kazanmaktadır. Benzer biçimde Levinson (1986)'un kuramında "yetişkinlik öncesi" ve "ilk yetişkinlik" olarak anılan dönemler, bireysel hedeflere vurgu yapmaktayken, "orta yetişkinlik" olarak adlandırılan dönem, toplumsal sorumlulukların bilincine varmakla karakterize olmaktadır (Akt.: Onur, 2000). Sonuçta, gelişimsel olarak birey, yaşamın erken dönemlerinde daha fazla bireysel beklentilere odaklanmakta, yetişkinlik döneminin ileriki yıllarında ise, daha toplumsal odaklı düşünebilmektedir.

Beklentiler, erken çocukluk döneminde uygun olan ve olmayan davranışların neler olduğunun öğrenilmesi ile şekillenmeye başlar (Dodge, 1986). Kùltürler arası araştırmalar da göstermektedir ki, bireylerin beklentileri,

geniş kültürel özellikleri ve beklentileri yansıtmaktadır. Yani, bireylerin beklentileri her ne kadar farklı gelişimsel dönemlerde değişiklik gösterse de, kültürel olarak edinilmiş değerlerin sonucu olarak görülebilmektedir (Kuebli ve ark., 1998; Smith ve Stones, 1999).

Phinnev ve ark. (2001)'na göre, ergenlik dönemindeki aşırı bireyselleşmenin en önemli nedenlerinin başında ortak bir gençlik kültürünün gençler üzerindeki hakimiyeti gelmektedir. Söz konusu bu bireyselci kültürün oluşumunda ise en önemli kaynaklardan biri yazılı ve görsel basındır. Yazılı ve görsel basın, çok sınırlı bir yaşam tarzını ve yaşam olanaklarını alternatifini yokmuş gibi sunarak özellikle genç kesimin geleceğe ilişkin hedeflerini de, yalnızca kendi bireysel refahlarıyla sınırlamalarına neden olabilmektedir.

Aрмаğan (2004)'a göre, gençler, içerisinde yaşadıkları toplumsal yapının özelliklerini kendi toplumsal kimliklerine aktarmaktadır. Sağlıklı bir sosyo-ekonomik yapıdan yoksun bir toplumda, sağlıklı bir gençliğin yetişmesi de beklenmemektedir çünkü gençlik toplumun sorunlarından etkilenmektedir. Toplumsal sistemin gençlerin geleceğini güvence altına almadığı, gençlerin geleceklere ilişkin kaygılar yaşadıkları durumlarda, gençlerin toplumsal gelişime katkıda bulunması mümkün görünmemektedir. Ona göre, gençliğin her şeyden önce geleceğini güvence içinde görmesi, toplumsal değer ve normları benimsemesi, toplumsal değişme sürecine katkıda bulunduğunun bilincine varması gerekmektedir. Gençlerin toplumsal sorumluluğunun bilinciyle yetişmesi için ise, sağlıklı bir yönlendirmeye, demokratik bir eğitim sistemine, geleceklarının güvence altına alınmasına, özellikle de iş imkanlarının yaratılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Araştırmada gençlerin geleceklere ilişkin en temel beklentilerinin iyi bir meslek sahibi olmak olduğu düşünüldüğünde, bu gerekliliğin önemi bir kez daha anlaşılmaktadır.

İmamoğlu ve Karakitapoğlu (1999)'na göre, 1980'li yıllarla birlikte toplumda yaşanan liberalleşme, küreselleşme ve yeni teknolojilerin kullanımı gibi gelişmeler, 1990'lı yıllarda etkisini, toplumun bireyselleşmesi, diğer bir ifade ile, toplumsal yönelimden bireysel yönelime doğru bir değişimin oluşması biçiminde göstermektedir.

"Toplumsal fayda" yı, "Bireyselleşmenin" önünde tutmayı şiar edinen önceki kuşaklarda, bu konunun hedeflerin ilk sırasında olduğu görülmektedir. Oysa araştırmada, gençler verdikleri yanıtlarla, kendi toplumuna hizmeti ve toplumu geliştirmeyi değil, "bireysel fayda" adına daha uygun ülkelerde yaşamayı hedeflemektedir. Burada eğitimcilere düşen önemli misyon, bu ülkeyi gençlere daha fazla sevdirebilmenin ve bu ülkede yaşayıp ülkenin gelişimine katkıda bulunmalarının hazzını verebilmek, onları "kültür ve tarih miraslarımızın bekçileri" oldukları bilinciyle yetiştirmektir.

KAYNAKÇA

- Armağan, İ. (2004). *Gençlik gözüyle gençlik: 21. Yüzyıl eşiğinde türkiye gençliği*, Kırkısraklılar Sosyal Yardımlaşma ve Kültür Vakfı: İzmir.
- Brown, S. P. (1996). Black Female Adolescents' Career Aspirations and Expectations: Rising to the Challenge of the American Occupational Structure. *Western journal of black studies*, 20 (2), 89-95.
- Clausen, J. S. (1991). Adolescent Competence and the Shaping of the Life Course. *American journal of sociology*, 96, 805-842.
- Dodge, K. A. (1986). Social Competence in Children. *Monographs of the society for.re search in child development*, 2, 1-80.
- Feather, N.T. (1986). Bringing the Gap between Values and Actions: Recent Applications of the Expectancy -Value Model. E. T. Higgins ve R.M. Sorrentino (Ed) *Handbook of motivation and cognition*, 2, 151-192. N.Y: Guilford Press.
- Giviyin, K. B. (2001). Goal Orientations of Adolescents, Coaches, and Parents: Is There a Convergence of Beliefs?. *Journal of early adolescence*, 21 No. 2, 228-248.
- Gönüllü, M. (2003). Lise Öğrencilerinin Buldukları Liseye Göre Gösterdikleri Toplumsal Farklılıklar: Sivas İli Merkez İlçe Örneği, *Cumhuriyet Üniversitesi sosyoloji tartışmaları dergisi*, 1, 28-50.
- Greene, A. L. (1986). Future Time Perspective in Adolescence: The Present of Things Future Revisited. *Journal of youth and adolescence*, 15, 99-113.
- Greene, A. L. (1990). Great Expectations: Constructions of the Life Course during Adolescence. *Journal of youth and adolescence*, 19, 289-306.
- Hokoda, A., Fincham, F. D. (1995). Origins of Children's Helpless and Mastery Achievement Patterns in the Family. *Journal of educational psychology*, 87, 375-385.
- İmamoğlu, O., Karakitapoğlu, Z. (1999). 1970'lerden 90'lara Değerler: Üniversite Düzeyinde Gözlenen Zaman, Kuşak ve Cinsiyet Farklılıkları. *Türk psikoloji dergisi*, 14, Sayı: 44, 1-18.
- Konrad Adanuear Vakfı (1999). *Türkiyeli gençler konuşuyor: Suskun kitle büyüteç altında*. İstanbul: Mülkiyeliler Vakfı Sosyal Araştırmalar Merkezi.
- Kuebli, J., Reddy, R., Gibbons, J. L. (1998). Perceptions of Others in Self Descriptions of Children and Adolescents in India. *The Journal of comparative social science*, 32, 217-240.

- McCabe, C., Kristen, D., Barnett, A., Douglas, S. (2000). First Comes Work, Then Comes Marriage: Future Orientation Among African American Young Adolescents. *Family relations*, 49, Issue 1.
- Meece, J. (1991). The Classroom Context and Students' Motivational Goals. M. Maehr, P. Pintrich (Ed), *Advances in motivation and achievement*, 7, 261-285. Greenwich, CT: JAI.
- Moore, D. (2003). Perceptions of Self Control, Relative Deprivation and Expectations of Young Jews and Palestinians in Israel. *The Journal of social psychology*, 143(4), 521-540.
- Neuberg, S. L. (1996). Expectancy Influences in Social Interaction: The Moderating Role of Social Goals. P. M. Gollwitzer ve J. A. Bargh (Ed) *The Psychology of action: Linking cognition and motivation to behavior*. New York: Guilford.
- Nurmi, J. E. (1991). How do Adolescents See Their Future? A Review of the Development of Future Orientation and Planning. *Developmental Review*, 11, 159-170.
- Onur, B. (2000). *Gelişim psikolojisi: Yetişkinlik yaşlılık ölüm*. İmge Yayınları: Ankara. (5. Basım)
- Özgüven, İ. E. (2003). Üniversite Öğrencilerinin 2000'li Yıllara İlişkin Beklentileri, 7. Ulusal PDR Kongresinde sunulan bildiri.
- Phinney, J. S., Baumann, K., Blanton, S. (2001). Life Goals and Attributions for Expected Outcomes Among Adolescents From Five Ethnic Groups. *Hispanic journal of behavioral sciences*, 23, No. 4, 363-377.
- Quinton, D., Pickles, A., Maughan, B., Rutter, M. (1993). Partners, Peers and Pathways: Assortative Pairing and Continuities in Conduct Disorder. *Development and psychopathology*, 5, 763-783.
- Smith, T. B., Stones, C. R. (1999). Identities and Racial Attitudes of South African and American Adolescents: A Cross-Cultural Examination. *South African journal of psychology*, 29, 23-29.
- Wyman, P. A., Cowen, E. L., Work, W. C., Kerley, J. H. (1993). The Role of Children's Future Expectations in Self-system Functioning and Adjustment to Life Stress: A Prospective Study of Urban at-risk Children. *Development and psychopathology*, 5, 649-661.
- Yavuzer, H. (1998). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.